

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З РІЗНИМИ ТИПАМИ СІМЕЙ

Л.О. ШАНАЄВА-ЦИМБАЛ,

кандидат наук з державного управління, старший викладач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail - almi2004@ukr.net

***Анотація.** У статті розглянуто зміст, завдання та інноваційні соціально-педагогічні технології підготовки майбутнього соціального педагога до роботи з різними типами сімей з метою підвищення ефективності сімейного виховання відповідно до суспільних вимог і надання сім'ям різних соціально-педагогічних послуг.*

***Ключові слова:** інноваційні соціально-педагогічні технології, завдання, соціальний педагог, типи сімей, сімейне виховання, соціально-педагогічні послуги.*

Актуальність (Introduction). Економічна, політична та соціальна нестабільність в Україні призвела до загострення соціальних проблем у різних сферах існування суспільства. Позитивних зрушень у соціальній сфері можливо досягнути завдяки дотриманню законів, розробки та впровадженню новітніх програм щодо соціального захисту та підтримки різних категорій населення: інвалідів, людей похилого віку, безробітних та інших, сімей різних типів. На сьогоднішній день значне місце у вирішенні проблем соціального захисту, супроводу та підтримки населення на місцевому рівні належить соціальним педагогам і соціальним працівникам.

Проте, робота соціального педагога та працівника більшою мірою стосується сім'ї як важливого соціального інституту та мікросередовища існування людини. Тому іноді для розв'язання соціальних проблем конкретної людини та особливо дитини необхідне проведення соціальної роботи з її сім'єю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Сьогодні в Україні існує багато типів сімей, яким необхідні соціальний супровід, підтримка, соціальні інспектування та реабілітація. Це малозабезпечені сім'ї, сім'ї соціального ризику, неповні, повторні сім'ї, сім'ї, що виховують дитину-інваліда, асоціальні, конфліктні, багатодітні та інші типи сімей. Тому соціальні педагоги та працівники повинні вміти підходити до соціально-педагогічної роботи з сім'ями, враховуючи тип сім'ї та її проблеми.

Утруднення в процесі виховання дітей у сім'ї виникають внаслідок дії складних соціальних умов на педагогічний процес (безробіття, низьке матеріальне забезпечення, поширення в суспільстві алкоголізму, наркоманії, СНІДу, криміналізація суспільства тощо.)

З іншого боку, багато прорахунків у вихованні дітей відбувається внаслідок низького рівня педагогічної освіти батьків, незнання ними вікових психолого-педагогічних особливостей дітей.

Самі ж професії соціальний педагог і соціальний працівник, порівняно з іншими, є досить новими саме в Україні. А це в свою чергу потребує розробку та впровадження інноваційних технологій у процес підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників.

Проблеми вдосконалення процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з сім'ями приділяють увагу багато науковців (І.Д. Зверева, А.Й.Капська, Л.Г. Коваль, І.І. Мигович, Л.І. Міщик, А.В.Мудрик, Р.В. Овчарова, Н.А. Сейко, І.М.Трубавіна та інші).

Мета (Purpose) даної статті полягає у висвітленні-інноваційних тенденцій у технології підготовки майбутнього соціального педагога до роботи з різними типами сімей у навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, вивчення передового досвіду.

Результати (Results). За визначенням ЮНЕСКО, технологія навчання – це, у загальному розумінні, системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти.

С.У.Гончаренко зазначає, що технологію навчання часто трактують як галузь застосування системи наукових принципів до програмування процесу навчання й використання їх у навчальній практиці з орієнтацією на детальні цілі навчання, які можна оцінювати [1, 331].

Ф. Янушевич визначає технологію навчання як модернізацію дидактичної системи на основі вивчення й дослідної перевірки елементів, які її утворюють [2,35-38]; П.І.Самойленко розглядає технологію навчання як системний спосіб організації навчання, що базується на діяльнісному підході, і включає упорядковану множинну дій і операцій, які забезпечують постановку педагогічних цілей, змістові, інформаційно-предметні і процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння знань, набуття особистісних якостей тими, хто навчається [3, 25-38].

Як комплексну інтегративну систему, що включає упорядковану множинну операцій і дій, які забезпечують педагогічне ціле визначення, змістовні, інформаційно-предметні й процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння знань, набуття професійних умінь і формування особистісних якостей тих, хто навчається, відповідно до заданих цілей навчання розглядає технологію навчання Д.В.Чернилевський [4, 29].

Поняття «соціальна технологія» у науковій літературі використовується як сукупність способів, методів, засобів, прийомів організації людської діяльності з метою впливу на соціальні процеси та соціальні системи та як опис способів, методів, засобів, прийомів організації людської діяльності у відповідних методиках [5, 314].

Соціальна технологія (стосовно соціальної роботи) трактується як сукупність прийомів, методів, впливів, які застосовуються соціальними службами для досягнення визначених цілей у процесі здійснення соціальної роботи [6, 110]. За визначенням А.Й. Капської, технології соціально-педагогічної роботи – це сукупність способів, дій, спрямованих на встановлення, збереження та поліпшення соціального функціонування об'єкта, а також на попередження негативних соціальних процесів [7, 19].

На думку Н.С.Говорова та Н.І. Шитової, соціально-педагогічна технологія – це сукупність знань про способи й засоби проведення соціально-

педагогічної роботи, а також і самі процеси, що сприяють покращенню соціальної поведінки суб'єктів соціально-педагогічної діяльності [8, 59].

Тому, виходячи з аналізу визначень соціально-педагогічної технології, технології майбутніх соціальних педагогів до роботи з сім'ями різних типів ми розглядаємо як цілеспрямовану упорядковану сукупність методів і засобів організації навчального процесу, за допомогою яких студенти оволодівають способами соціально-педагогічної роботи із сім'ями різних типів з метою підвищення ефективності сімейного виховання відповідно до суспільних вимог та надання сім'ям різних соціально-педагогічних послуг.

Соціально-педагогічна технологія підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з сім'ями різних типів має на меті формування в них необхідної ціннісно-мотиваційної орієнтації й оволодіння відповідними соціально-педагогічними знаннями та вміннями.

Основними завданнями підготовки соціальних педагогів до роботи з сім'ями різних типів є збагачення уявлень студентів про сучасну сім'ю та її проблеми; розуміння важливості ролі сім'ї у вихованні дитини; розвиток ціннісно-мотиваційної сфери студентів стосовно майбутньої діяльності з сім'ями різних типів; сприяння в оволодінні студентами соціально-педагогічними знаннями щодо роботи з сім'ями різних типів; сформованість відповідних соціально-педагогічних умінь; спрямування соціально-педагогічної роботи із сім'єю на подолання труднощів, які виникають у процесі її життєдіяльності та у вихованні дітей; надання соціально-педагогічної допомоги сім'ям різних типів; спрямування сім'ї на подальший розвиток, самовдосконалення та навчання членів сім'ї самостійно переборювати проблеми, що можуть виникнути у процесі життєдіяльності.

Соціально-педагогічна підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з сім'ями різних типів має як загальні риси людської діяльності, так і специфічні особливості, що характеризують тільки цей вид діяльності, а саме: усвідомлений характер – суб'єкт – студент ставить перед собою певну мету; соціальність – навчальна діяльність має соціально-нормативний характер як одна з форм існування людини та перетворювальний характер, який виражається в тому, що перетворення спрямоване на суб'єкт діяльності (студента). Продуктом навчальної діяльності є відповідні зміни в її суб'єкті та його готовність до професійної соціально-педагогічної діяльності.

Особлива увага під час упровадження соціально-педагогічної технології в навчально-виховний процес повинна приділятися методами соціально-педагогічного впливу як способам взаємодії викладача і студентів у навчальному процесі. За виявленням соціальної активності студентів дані методи було можна розподілити на мотиваційно-стимулюючі, професійного педагогічного спілкування, практичні та оцінно-регулюючі.

Мотиваційно-стимулюючі методи спрямовані на стимулювання потреби студентів у набутті знань щодо особливостей сучасної соціально-педагогічної діяльності з сім'єю (аналіз соціально-педагогічних ситуацій, метод співпереживання ситуації, вивчення документації щодо соціальної ситуації функціонування сім'ї, бесіди, дискусії, творчі завдання тощо).

Методи професійного педагогічного спілкування спрямовані на оволодіння студентами способами соціально-педагогічного впливу на батьків з метою покращення виховної ситуації в родині, а також на оволодіння комунікативною компетенцією у процесі надання соціальних послуг різним типам сімей (ділові, рольові ігри, тренінги та ін.).

Практичні методи сприяють підвищенню рівня сформованості соціально-педагогічних умінь стосовно роботи з сім'ями різних типів (розв'язання соціально-педагогічних задач, складання плану соціально-педагогічної роботи з різними типами сімей під час практики, самостійна робота, мікро навчання). Оцінно-регулюючі методи сприяють оцінці та закріпленню набутих соціально-педагогічних знань і умінь студентів (тестування, творчі завдання різного рівня складності щодо соціально-педагогічної роботи з сім'ями).

Висновки і перспективи (Discussion). Підготовка майбутнього соціального педагога до роботи з різними типами сімей повинна відповідати сучасним запитам суспільства щодо соціально-педагогічної діяльності.

Застосування у навчальному процесі відповідної соціально-педагогічної технології щодо підготовки студентів до роботи з різними типами сімей сприяє її ефективності.

Оптимальне закріплення набутих у процесі навчання знань та умінь щодо роботи з сім'єю відбувається під час проходження студентами практики у навчально-виховних закладах різних типів і соціальних службах.

Подальшого дослідження вимагають особливості підготовки соціального педагога до роботи з сім'ями, де виховуються діти різного віку, а також можливість здійснення педагогічної освіти сімей різних типів.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997.
2. Янушевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования / Пер. с польск. О. В. Довженко. / Ф. Янушевич. – М. : Высшая шк., 1986.
3. Самойленко П. И. Системно-деятельностный подход к разработке и внедрению обобщенных технологий обучения // Среднее профессиональное образование. / П.И. Самойленко. - 1998. - №3.
4. Чернилевский Д. Е., Филатов О. К. Технология обучения в высшей школе: Учеб. Издание / Под ред. Д. Е. Чернилевского. / Д. Е. Чернилевский, О.К. Филатов. – М. : Экспедитор, 1996.
5. Социальная работа: теория и практика: Учеб. пособие /Отв.ред Е. И. Холостова, А. С. Сорвина. – М. : ИНФРА - М, 2011.
6. Справочное пособие по социальной работе / Л. С. Алексеева, П.В. Бобкова, Г. Ю. Бурлака / Под ред. А. М. Панова, Е. И. Холостовой. – М. : Юристъ, 1997.
7. Технологія соціально-педагогічної роботи : Навч. Посібник / За заг. ред А. Й. Капської. - К., 2010.
8. Сборник статей: Интегральная социальная педагогика развивающему обучению / Под ред. Н. И. Шитовой. – СПб. : АППОЛОН, 1997.

References

1. Honcharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk. / S. U. Honcharenko. – K. : Lybid, 1997.
2. Ianushevych F. Tekhnolohyia obuchenyia v systeme vyssheho obrazovanyia / Per. s polsk. O. V. Dovzhenko. / F. Yanushevych. – M. : Vysshaia shk., 1986.
3. Samoilenko P. Y. Systemno-deiatelnostnyi podkhod k razrobotke y vnedreniyu obobshchennykh tekhnolohiy obuchenyia // Srednee professyonalnoe obrazovanye. / P.Y. Samoilenko. - 1998. - №3.

4. Chernylevskiy D. E., Fylatov O. K. Tekhnolohiya obucheniya v vysshei shkole: Ucheb. Yzdanye / Pod red. D. E. Chernylevskoho. / D. E. Chernylevskiy , O. K. Fylatov. – M. : Ekspedytor, 1996.
5. Sotsyalnaia rabota: teoriya y praktyka: Ucheb. posobyе /Otv.red E. Y. Kholostova, A. S. Sorvyna. – M. : YNFRA - M, 2011.
6. Spravochnoe posobyе po sotsyalnoi rabote / L. S. Alekseeva, P. V. Bobkova, H. Iu. Burlaka / Po bred. A. M. Panova, E. Y. Kholostovoi. – M. : Yurystъ, 1997.
7. Tekhnolohiia sotsialno-pedahohichnoi roboty : Navch. Posibnyk / Za zah. red A. I. Kapskoi. - K., 2010.
8. Sbornyk statei: Yntehralnaia sotsyalnaia pedahohyka razvyvaiushchemu obuchenyiu / Pod red. N. Y. Shytovoi. – SPb .: APPOLON, 1997.

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К РАБОТЕ С РАЗЛИЧНЫМИ ТИПАМИ СЕМЕЙ

Л.А. Шанаева-Цымбал

Аннотация. В статье рассмотрены задачи, содержание и инновационные социально-педагогические технологии подготовки будущего социального педагога к работе с различными типами семей с целью повышения эффективности семейного воспитания в соответствии с общественными требованиями и предоставления семьям различных социально-педагогических услуг.

Ключевые слова: инновационные социально-педагогические технологии, задача, социальный педагог, типы семей, семейное воспитание, социально-педагогические услуги.

THE MAIN TECHNOLOGICAL ASPECTS OF WOULD-BE SOCIAL PEDAGOGUES TRAINING TO WORK WITH FAMILIES OF DIFFERENT TYPES

L. Shanaieva-Tsymbal

Abstract. The article describes the tasks, contents and innovative socio-educational technology of would-be social pedagogues training to work with families of different types in order to improve the effectiveness of family education, which will meet social requirements, and supply families of different types with social-pedagogical service.

The purpose of this article is to highlight the trends and innovative technologies of would-be social pedagogues training to work with different types of families in the educational process of higher education.

During the implementation of social and pedagogical technologies special attention should be paid to the methods of social and pedagogical influence in both ways between teachers and students in the learning process.

If students are socially active, these methods can be divided into motivating, stimulating, regulating and practical.

The main objectives of the training of social pedagogues are: working with different types of families; enriching perceptions of students about modern family and its problems; understanding the importance of the family in the upbringing of the child; the development of value-motivational sphere of students; formation of appropriate social and educational skills; providing social and educational support for families of different types; focus on the further development of the family and self-improvement.

Today in Ukraine there are many types of families who need social support, maintenance, inspection and social rehabilitation. These are low-income, asocial, incomplete, with disabled children families and families of social risk. Therefore, social pedagogues and social workers should analyze the type of family and take into consideration its problems. The difficulty in the upbringing of children in the family occurs as a result of complex social conditions in the pedagogical process (unemployment, low material security, alcoholism, drug addiction, AIDS, criminalization of society, etc.).

Preparation of the would-be social pedagogues training to work with different types of families must meet the demands of modern society on social and educational activities.

The application of an appropriate social and educational technology will contribute to its effectiveness in the educational process on training students to work with families of different types.

Key words: *innovative socio-educational technology, tasks, social pedagogue, types of families, family education, social-pedagogical service.*

УДК 811:342.1(092)Грушевський

МОВА І НАЦІЯ У ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

В. Д. ШИНКАРУК, доктор філологічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: vashyn2010@ukr.net

*“Так, ми стара Київська Русь,
але ми разом з тим український народ,
осібний народ, зі своєю осібною мовою,
історією, письменством і культурою”*
Михайло Грушевський

Анотація. У статті проаналізовано праці М. С. Грушевського на мовознавчу проблематику, пов'язану із суттю, роллю і функціонуванням української мови в суспільстві; окреслено внесок науковця в розвиток української мови, правописного унормування, термінотворення; визначено роль української мови у процесі формування української нації; обґрунтовано потребу гуртування всіх українців на основі соборної української мови.

Ключові слова: *М. С. Грушевський, мова, нація, мовотворчість, українська національна ідея, консолідація, українська державність.*

Актуальність (Introduction). Михайло Сергійович Грушевський – український історик, громадський і державний діяч, патріот українського народу, академік, автор понад 2000 наукових праць. Спадщина Великого Українця є культурним надбанням нашого народу і має важливе значення для духовної і соціальної розбудови України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Дослідження творчості Михайла Грушевського

© В. Д. Шинкарук, 2016